

вища" [6, с. 100]. На нашу думку, кодифікаційний акт у зазначеній галузі необхідний, проте, з огляду на специфічність та різносторонність предмету правового регулювання, відмінність підходів до регламентації природоохоронної діяльності в національних законодавствах різних держав, низький рівень екологічної свідомості державних та недержавних акторів, різноманітні економічні, політичні та соціальні фактори його укладення потребуватиме значних зусиль, взаємних поступок та компромісів, що врешті-решт може призвести до застосування абстрактних і нечітких формулювань та в кінцевому рахунку – до зниження його ефективності.

Список використаних джерел

1. Даниленко Г.М. Обычай в современном международном праве / Г.М. Даниленко; отв. ред. д.ю.н., проф. А.П. Мовчан; Академия наук СССР, Институт государства и права. – М.: Наука, 1988. – 192 с.
2. Fitzmaurice M.A. International protection of the environment / M. A. Fitzmaurice. – The Hague; Boston; London: Martinus Nijhoff Publishers, 2002. – 488 p.
3. Case concerning pulp mills on the River Uruguay (Argentina v. Uruguay), Judgment of the International Court of Justice of 20 April 2010. – Mode of access: <http://www.icj-cij.org/docket/files/135/15877.pdf>

4. Schachter O. Emergence of international environmental law / Oscar Schachter // Journal of International Affairs. – 1991. – Vol.44. – P. 457-493.

5. Simcock A. OSPAR Convention on the protection of the marine environment of the North-East Atlantic / Alan Simcock // Ensuring compliance with multilateral environmental agreements: A dialogue between practitioners and academia / Ed. by Beyerlin U., Stoll P.-T., Wolfrum R. – Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2006. – P. 97-113.

6. Тимошенко А.С. Формирование и развитие международного права окружающей среды / Александр Сергеевич Тимошенко; отв. ред. д.ю.н., проф. О.С. Колбасов; Академия наук СССР, Институт государства и права. – М.: "Наука", 1986. – 192 с.

7. Лукашук И.И. Международное право. Общая часть: учеб. для студентов юрид. фак. и вузов / И.И. Лукашук; Рос. акад. наук, Ин-т госуд. права и права, Академ. правовой ун-т. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 432 с.

8. Roberts A. Traditional and modern approaches to customary international law: A reconciliation / Roberts, Anthea Elizabeth // American Journal of International Law. – 2001. – Vol. 95, No. 4. – P. 757-791.

9. Sands Ph. Principles of international environmental law / Phillippe Sands. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 2-d ed. – 1248 p.

10. Талалаев А.Н. Право международных договоров: Действие и применение договоров / А.Н. Талалаев. – М.: Междунар. отношения, 1985. – 296 с.

11. Лукашук И.И. Нормы международного права в международной нормативной системе / Игорь Иванович Лукашук. – М.: Изд-во "Спарк", 1997. – 322 с.

Надійшла до редколегії 10.03.13

М. Медведєва, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ И ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫХ ОБЫЧНЫХ И ДОГОВОРНЫХ НОРМ В ОБЛАСТИ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

В статье анализируются характерные черты создания и применения норм международного права окружающей среды, сравниваются преимущества и недостатки обычно-правовой и договорной форм правотворчества, а также делаются рекомендации по усовершенствованию правотворчества и правореализации в природоохранной сфере.

Ключевые слова: международное право окружающей среды, международно-правовые нормы, международный договор, международный обычай.

M. Medvedieva, PhD in Law, associate professor
Kiev National University of Taras Shevchenko, Kiev

THE PECULIARITIES OF THE MAKING AND IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL CUSTOMARY AND TREATY RULES

The article considers the characteristics of formation and enforcement of international environmental rules, compares the benefits and disadvantages of customary and treaty law-making and offers recommendations concerning the improvement of lawmaking and implementation in the environmental realm.

Keywords: international environmental law, rules of international law, international treaty, international custom.

УДК 341.312.5:341.232.1:341.322.6

В. Ржевська, канд. юрид. наук, доц.,
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СОЮЗІВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ У НАРОДІВ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

У статті надається огляд практики та теоретичних поглядів народів Стародавнього Сходу на утворення союзів з метою підтримання своєї безпеки. Встановлюється значення цих ідей та практики для розвитку ідеї колективної безпеки в міжнародному праві.

Ключові слова: міжнародна безпека, міжнародні організації, історія міжнародного права, Стародавній Схід, історія міжнародно-правової думки.

Постановка проблеми. Вивчення міжнародно-правового розвитку ідеї та практики колективної безпеки з необхідністю ставить перед нами завдання узагальнення історичного міжнародно-правового досвіду використання співробітництва суб'єктів міжнародного права заради підтримання своєї безпеки та утворення військових союзів. Незважаючи на те, що оформлення та практичне втілення ідеї колективної безпеки як такої відбулося тільки у ХХ ст., а її найближчий історичний попередник – "Священний Союз" – був утворений і діяв у першій половині ХІХ ст., тривалий історичний досвід по утворенню воєнних союзів та його наукове осмислення можуть стати в пригоді для вивчення як історичного становлення ідеї колективної безпеки в міжнародному праві, так і основних проблем її функціонування.

Вивчення відповідного досвіду народів Стародавнього Сходу окремо цікаве, з одного боку – з огляду на цінні культурні надбання цих народів, в тому числі, в сфері політичної та міжнародно-правової свідомості, а з іншого – тому, що цей матеріал дещо менше приваблює дослідників ніж, наприклад, досвід античного світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В українській науці міжнародного права ґрунтовною працею, присвяченою дослідженню міжнародного права у стародавню епоху, є робота О.В. Буткевич "Міжнародне право Стародавнього Світу". Вона закладає необхідні підвалини для дослідження міжнародно-правового аспекту безпекових союзів у народів Стародавнього Сходу у тому відношенні, що ця робота приділяє належну увагу розвитку міжнародного права на Стародавньому Сході

© Ржевська В., 2013

взагалі, містить цікаві висновки стосовно розвитку права міжнародних договорів та законів і звичаїв війни у стародавній період, включає українські переклади ряду важливих джерел міжнародного права вказаного регіону.

Однак все ще залишається потреба у спеціальному дослідженні міжнародно-правових відносин народів Стародавнього Світу саме в сфері утворення союзів з метою підтримання безпеки, а також розвитку міжнародної правосвідомості цих народів у цій же сфері.

Мета статті. Метою статті є огляд практики та теорії, вироблених народами Стародавнього Сходу в сфері утворення союзів заради підтримання безпеки. Це наукове узагальнення має сприяти вивченню розвитку ідеї колективної безпеки в науці й практиці міжнародного права та виявленню тих проблем у сфері колективної безпеки, які були відомі і сформульовані вже у стародавні часи історії міжнародного права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія народів Стародавнього Світу сповнена прикладів племінних союзів або військових союзів держав, що дозволяє нам аналізувати характер відповідних зобов'язань та відомі у ті часи форми союзів у сфері безпеки. Час від часу союзницькі відносини використовувалися для підкорення союзників лідером і для утворення більшої держави. Цінний доробок політико-правової та міжнародно-правової думки цих часів складають твори, де містяться у рівному обсязі рекомендації та узагальнення щодо принципів союзницьких відносин.

За укладеним наприкінці III тисячоліття до н.е. договором правителів двох держав стародавнього Межиріччя, царя Аккаду Нарам-Сіну та царя Еламу – можливо Хіти, правитель Еламу приймає на себе наступне зобов'язання: "Ворог Нарам-Сіна – мій ворог, друг Нарам-Сіна – мій друг [бо] дарунки його прийняті. Заради його дарунків нехай піддані Еламу захищають союзників Нарам-Сіна" [1, с. 596]. Оскільки у договорі йдеться лише про одностороннє зобов'язання царя Еламу, а велика кількість повторів наближає його до священних текстів (до того ж, цар Еламу зобов'язується, серед іншого, зробити статую Нарам-Сіна), можна твердити, що цей договір нерівноправний і являє собою присягу царя Еламу цареві Аккаду [4, с.18-19].

Одне з промовистих свідчень розуміння важливості союзницьких відносин для держав стародавнього Межиріччя надає висловлювання одного з чиновників Зі-мрі-Ліма, царя Марі: "Немає царя, який був би сильнішим сам по собі. За Хаммурапі, правителем Вавілону, йдуть 10-15 царів, за Рім-Сином, правителем Ларси, стільки ж, за Ібалпіелем, правителем Ішнуни, стільки ж, за Амутпіелем, правителем Катни, стільки ж, [а] за Ярим-Лімом, правителем Ямхада, йдуть 20 царів" [4, с. 22]. Зі-мрі-Лім був вигнаний з Марі, але одержав допомогу для його відвоювання від правителя Ямхада (нині – Халеб у Сирії), з дочкою якого уклав шлюб [4, с. 21].

Відомо, що Стародавній Єгипет, підкорюючи собі міста Передньої Азії, залишав без змін компетенцію їх правителів щодо внутрішньої політики, але позбавляв їх права на самостійну зовнішню політику. До їх обов'язків перед фараоном Єгипту включався захист міст, якими вони управляли, та захист єгипетського намісника "рабі-цу", а також здійснювати необхідне забезпечення військ фараона під час воєнних походів [4, с. 45]. Правителі залежних міст мали складати присягу на вірність фараонові при своєму вступі на посаду та при зміні влади у Єгипті. При цьому фараон здійснював ритуал їх помазання маслом, що зафіксовано як у письмових пам'ятках, так і у зображеннях [4, с.55]. Таким чином, Єгипет та підлеглі йому держави утворювали спільний простір безпеки, в якому відносини між фараоном та правителями залежних держав не були рівноправними.

Блискучий приклад зобов'язань, які ми розглядаємо як елементи колективної безпеки, містить широко відомий договір фараона Єгипту Рамзеса II з царем хетів Хаттусілісом III (1292 або 1276 р. до н.е.): він передбачає взаємні гарантії ненападу і воєнний союз як проти зовнішніх, так і проти внутрішніх ворогів [1, с. 512-519]. Сторони договору обіцяють перебувати у мирі і братерстві навіки. При цьому підставою до надання допомоги має бути заклик іншої сторони: "Прийди до мене і допоможи мені проти нього" [1, с.514], – що нагадує нам відповідну умову надання допомоги в порядку колективної самооборони за сучасним нам міжнародним правом.

У пам'ятках релігійної, політичної, філософської думки Стародавньої Індії ми знаходимо погляди щодо принципів організації союзницьких відносин.

У санскритській збірці байок "Хітопадеша" – "Добрі поради" (складена орієнтовно у XIV–IX ст.ст. до н.е., автор – Нараяна) в ході курсу навчання для молодих принців піднімаються також питання: як потрібно вести війну та укласти мир. В рамках цих тем викладаються та для кращого розуміння ілюструються притчами наступні тези:

"Неможна визначити сили супротивника, не знаючи, чи діє він один чи у спілці з ким-небудь." [5, с. 76].

"Союзу треба шукати не тільки з сильним, але і зі слабким: результат бою завжди сумнівний, а тому мир кращий за війну" [5, с. 137].

"Із супротивником, рівним по силі, розумніше не воювати, а укласти спілку" [5, с.137].

"Коли на слабого нападає сильний і у нього немає іншого виходу, він має укласти мир, щоб виграти час. Те ж саме слід робити, коли обидві сторони переслідують одну й ту ж саму мету, коли обидві сторони хочуть миру й дружби. Справжній же союз може ґрунтуватись тільки на дружбі та взаємній допомозі" [5, с. 156].

"Хітопадеша" містить також поради щодо того, з ким слід і з ким не слід укладати союз, вмотивовані, виходячи з характеристики особистих якостей людини.

"Укладай союз із правдивим, шляхетним, справедливим, міцним, з тим, у кого багато друзів, з тим, хто був переможцем у багатьох битвах, а також із людиною простого роду. Ці семеро будуть гідними союзниками.

Правдивий тебе не обдурить, якщо укладеш із ним союз. Шляхетний тебе не продасть і не вчинить негідного вчинку навіть під загрозою смерті. Справедливий буде надійною опорою, бо всі стануть на його захист, якщо на нього нападуть: той, хто бореться за справедливу справу, – нездоланий. З могутнім краще дружити, ніж сваритися: неможна воювати із тим, хто сильніший за тебе, – адже хмари не йдуть проти вітру. Людину, в якій багато друзів, неможна зламати, як не звалити бамбуку, обвитого колючками: вони не дадуть до нього підійти. Слава того, хто був непереможним у багатьох битвах, підкорює всіх, і якщо ти будеш його союзником, то і твої вороги виявляться переможеними. А з людиною простого роду також слід триматися дружби, бо деколи без неї обійтись неможна.

Союз неможна укладати з парубчиськом, зі старим, із боягузом, із одноплемінником боягузів, із жадібним, із сином жадібних батьків, із невдахою, із голодним, із людиною забарною.

Парубчисько не розуміє, які наслідки несе війна. На стару, слабку й хвору людину не розраховують навіть рідні. Боягуз біжить з поля бою, а одноплемінник боягузів залишається на полі бою сам, бо боягузи його лишають. Жадібний не піде до бою, якщо не одержить нагороди, а син жадібних загине про поділі здобичі, бо його рідним здається, що він обділив їх. Невдаха, покладаючись на долю, не дасть собі ніякого клопоту. Голодний впаде від

голоду. Забарний буде переможений на війні так, як Воро-на була переможена Совою у місячну ніч" [5, с. 140-141].

Відповідно до Законів Ману (II ст. до н.е. – II ст. н.е.) союз та пошук допомоги належать до так званих шести форм політики (поряд із війною, походом, очікуванням та розділом війська, з-поміж яких цар мусить обирати **Мингазутдинов Игорь Александрович**, до чого саме йому слід вдатися, по тому, як розгляне стан справ. При цьому Закони Ману розрізняють два роди союзу, укладеного на майбутнє, – такий, що має на увазі спільну дію із союзниками та протилежний – такий, коли союзники діють роздільно, два роди війни – для досягнення власної цілі та через образу, нанесену союзникові, два роди допомоги – заради досягнення успіху для того, кого тіснять вороги, і для того, щоб бути відомим серед добродесних. Цар має вдатися до укладення миру, якщо він впевнено бачить свій майбутній, але ще не дозрілий успіх, а шкода нині є незначною; також цар має дбайливо і поступово умиряти ворога, коли він ослаблений у відношенні транспортних засобів та війська. До покровительства добродесного й могутнього царя, який тримає у покорі своїх віроломних підданих та військо ворога, слід вдатися, коли цар може бути переможений військом ворога. Однак потрібно обов'язково врахувати також і можливі негативні наслідки такого покровительства і починати війну "без коливань", якщо цар бачить, що покровительство шкідливе.

Цар, майстерний політик, має добиватися усіма засобами, щоб союзники, нейтральні державці та вороги не були сильніші за нього. "Треба влаштовувати все так, щоб його не здолали союзники, нейтральні державці та вороги: така сутність політики" [2, с. 180]. Результат походу слід забезпечити від посягань як недруга, так і друга [2, с. 270].

Водночас у Законах Ману вірний союзник дуже високо цінується – він може бути вдалим результатом політики, поряд із здобутими золотом та землею, причому вище, ніж золото й земля цінується вірний союзник – слабкий, але такий, що може у майбутньому стати в пригоді. Рекомендується мати союзника, навіть слабого і такого, що не знає дхарми, але шляхетного, який має задоволення підданих і твердий у справах [2, с. 209].

Відомий політичний трактат "Артхашастра" (легендарний автор – Каутілья, IV ст. до н. е., або, можливо, – I-II ст. до н.е.) також називає шість методів зовнішньої політики, але, на відміну від законів Ману, ототожнює союз та пошук допомоги. Поряд із тим "Артхашастра" приділяє значну увагу рекомендаціям щодо союзницьких відносин, особливо – з метою протистояння сусідові. Згідно "Артхашастри" той, чиї сили незначні, має шукати союзу. Але якщо справа вирішується завдяки допомозі союзника, слід провадити подвійну політику – використання чи то війни, чи то миру, дивлячись за обставинами. Союзник більш сильний, ніж ти сам, розглядається як потенційно небезпечний. Якщо існує вибір, чи то звернутися по допомогу до сильнішого, чи вести подвійну політику, краще обирати подвійну політику. "Бо той, хто веде подвійну політику, має за головну мету (успіх) своєї справи і допомагає сам собі. Той, хто вдається по допомогу до сильнішого, допомагає іншому, але не собі [3, с. 296]. "Велика помилка (або велике лихо) для державців укладати союз із сильнішим у інших випадках, ніж якщо на них напав ворог" [3, с. 296]. Характерними для "Артхашастри" є детальні рекомендації щодо вибору союзників залежно від становища та користі конкретного державця, відносин між його ворогами та потенційними союзниками, а також – детальний аналіз союзницьких відносин, включаючи ставлення до союзників, що відпали, та угоди із союзниками щодо зо-

лота, землі та спільної справи. "Артхашастра" звертає особливу увагу, що союзники у поході, які мають намір перемогти спільними зусиллями, будуть у мирі, доки їх здобич буде рівною, але щойно між ними постане нерівність, виникне війна. На відміну від Законів Ману, у Артхашастрі висловлена позиція, згідно якої з трьох надбань – друга, грошей чи землі – найціннішим вважається саме надбання землі. "Справді, при надбанні землі набуваються також і друзі, і гроші. Із надбанням грошей набуваються також і друзі. Інакше можна вважати те надбання вдалим, що забезпечує одне з інших двох [3, с. 323]. Згідно рекомендацій "Артхашастри" щодо властивостей можливих друзів, кращим вважається менш могутній друг, але такий, якого можна легше спонукати до дії. Постійний друг, хоча б він надавав і незначну допомогу, кращий за непостійного, але навіть непостійний друг, що знаходиться у покорі, кращий за постійного, але незалежного. "Доки він допомагає, доти він і друг. Адже друг визначається допомогою, яку він надає [3, с. 324].

"Артхашастра" яскраво відображає притаманну політичній думці Стародавньої Індії концепцію "мандали", тобто "кола", або ж "кола держав". Згідно з нею досконалий правитель має прагнути все нових і нових завоювань. Він є центром кола. Звідси випливає, що його сусіди є його ворогами, але сусіди його сусідів – союзниками. Втім, кінцевою метою має бути підкорення всіх [4, с. 180-181]. Поняття "мандали" може бути інтерпретоване не тільки як система держав, але і як держава, утворена царем-завойовником, до якої включаються також землі його союзників, і там його здійснюється опосередковано. Таким чином, вимога територіальної цілісності не висувалася до мандали [4, с. 186]. При підкоренні іноземні правителі передавали свої землі цареві, але потім знову одержували їх вже від нього [4, с. 187].

Ми бачимо, що стародавні індійські мислителі визнають важливість союзів у сфері безпеки як засобу впровадження власних воєнно-політичних цілей. Проте думка про тривалий союз викликає в них занепокоєння, оскільки може бути використаний для втрати державою незалежності. Отже, це засіб, який потрібно використовувати самому, але водночас побоюватись його використання іншим проти себе.

У такому контексті утворення міжнародного об'єднання з метою підтримки сталого міжнародного миру як такого навряд чи сприймалося б повністю позитивно: воно означало б згоду на тривалу залежність.

Широко відома пам'ятка політичної та воєнно-стратегічної думки Стародавнього Китаю, трактат Сунь-Цзи "Мистецтво війни" (кінець IV – початок V ст. до н.е.) наголошує на важливості воєнних союзів як фактору перемоги: "Найкраща війна – розбити задуми супротивника; на наступному місці – розбити його союзи; на наступному місці – розбити його війська" [6, с. 27]. Разом з тим наголошується і на потенційній небезпеці союзу ("Хто не знає задумів князів, той не може заздалегідь укладати з ними союз" [6, с. 92]), на залежності союзів від стратегічних міркувань ("У місцевості-перехресті укладай угоди із сусідніми князями" [6, с.106]). Звернемо увагу також на те, що "гегемон не женеться за союзами у Піднебесній, не збирає владу у Піднебесній. Він поширює тільки свою власну владу і впливає на супротивників своєю міццю. Тому він і може взяти їх фортеці, може повалити їх держави" [6, с. 205-206].

Формами організації відносин між князем-гегемоном і залежними від нього дрібнішими князівствами у Стародавньому Китаї були воєнні дії, союзні з'їзди та надання дарунків гегемонів. "Коли цзиньський Вень-гун вперше став гегемоном, він встановив, що удільні князі мають раз на три роки приносити йому дари та раз на

п'ять років з'являтися до його двору на аудієнцію. Іноді він скликав удільних князів на з'їзд і змушував їх принести кровну клятву у вірності союзу" [7, с. 132]. Всі ці форми відносин були ще й засобами витягнути данину із підлеглих: жорстока каральна експедиція могла бути результатом не тільки непокори, але й вручення дарунків, які не сподобалися [7, с. 132].

Для так званого періоду Чжаньго (Періоду Царств, що борються, приблизно V-III ст. до н.е.) у історії Стародавнього Китаю були характерні тривалі воєнні конфлікти між державами на території Китаю, а відтак інтенсивне утворення міждержавних союзів. Прикметою цієї епохи є виникнення різних форм міждержавних об'єднань: "союзів дальніх країн проти ближніх", "союзів по вертикалі" (об'єднання царств Півночі і Півдня), "союзів по горизонталі" (об'єднання царств Заходу і Сходу) [4, с. 227-228]. Назву "Школи (союзів) по вертикалі й по горизонталі" мала філософська школа тих часів, що об'єднувала теоретиків і практиків дипломатії, радників правителів [8].

Висновки. Досвід Стародавнього Світу, зокрема – Стародавнього Сходу надає багато прикладів різних форм утворення союзів, у тому числі – у сфері безпеки. Нерівноправні союзницькі договори були формою закріплення залежності слабших держав від сильніших. Союзницькі відносини могли бути використані для обмеження чи повної втрати незалежності союзників та збільшення власної

держави. На Стародавньому Сході розуміли важливість союзів у сфері безпеки як засобу впровадження зовнішньої політики. Значення ідей та практики народів Стародавнього Сходу для розвитку ідеї колективної безпеки в міжнародному праві, на наш погляд, у тому, що на їх основі вже відбувалася розробка теоретичних принципів союзницьких відносин. При цьому приділялося достатньо уваги потенційній небезпеці для держави як результату союзницьких відносин. Утворення тривалих союзів з метою постійного захисту розглядалось як дещо небажане для слабших держав, оскільки могло призвести до втрати слабшими незалежності. Натомість сильніший міг з допомогою союзницьких відносин оформити свою зверхність.

Список використаних джерел

1. Буткевич О.В. Міжнародне право Стародавнього Світу. – К., 2004.
2. Законы Ману / Под ред. С.Д. Эльмановича, Г.И. Ильина, А.К. Шапошникова. – Москва, 2002.
3. Каутилья. Артхашастра или Наука политики /Под ред. В.И. Кальянова – Москва-Ленинград, 1959.
4. Межгосударственные отношения и дипломатия на Древнем Востоке /Под ред. И.А. Стучевского. – Москва, 1987.
5. Нараяна. Хитопадеша. – Москва, 1958.
6. Сунь-цзы. Искусство войны. – Ростов-на-Дону, 2003.
7. Фань Вэнь-Лань. Древняя история Китая. – Москва, 1958.
8. Цзунхэн-цзя/ А.Г. Юркевич// Духовная культура Китая: энциклопедия: в 5 т. – Москва, 2006. – Т. 1.

Надійшла до редколегії 14.05.12

В. Ржевская, канд. юрид. наук, доц.,
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ СОЮЗОВ В СФЕРЕ БЕЗОПАСОСТИ У НАРОДОВ ДРЕВНЕГО ВОСТОКА

Дается обзор практики и теоретических взглядов народов Древнего Востока на создание союзов с целью поддержания своей безопасности. Устанавливается значение этих идей и практики для развития идеи коллективной безопасности в международном праве.

Ключевые слова: международная безопасность, международные организации, история международного права, Древний Восток, история международно-правовой мысли.

V. Rzhetskaya, PhD in Law, associate professor
Kiev National University of Taras Shevchenko, Kiev

INTERNATIONAL LEGAL ASPECT OF THE SECURITY UNIONS MADE IN THE ANCIENT EAST

The article gives an overview of practice and ideas that peoples of the Ancient East had concerning creation of unions with the view to maintain their security. The meaning of those ideas and practice for the development of the concept of collective security in international law is cleared out.

Keywords: international security, international organisations, history of international law, Ancient East, history of scholarly thought in international law.